

ALBERT SÁNDOR

A MUNKAALAPÚ ÉS TUDÁSALAPÚ TÁRSADALOMRÓL

Mindazonáltal, ami legnagyobb erénye lett a Katedrának, hogy teret adott minden írni akaró, gyakorló pedagógusnak. Hiszem, hogy nem bántok meg senkit, ha azt mondom, az írások színvonalától vagy inkább a szerzők nyelvi botladozásaitól függetlenül minden papírra vetett mondanivaló megjelenített, amelyeket hivatásos szerkesztők és főszerkesztők gondoztak, s így a zsenyebbek is a hazai pedagógiai publicisztika szerves részévé válhattak. Ugyanis a tanító, tanár eleve nem szakírónak készült, de hogy némelyik azzá váljék, ahhoz lehetőséget, no, meg némi segítséget is kell, kapjon; leginkább a skrupulusai leküzdésében kell az önbizalmát enyhén megtámogatni. Egy kiváló pedagógus, Lénárd Ferenc, aki mellel pszichológus is volt – elsősorban tanulókra vonatkoztatva –, vallotta (nem szó szerint idézem), az ember szóban könnyebben képes közölni a gondolatait, de ha megtanulja leírni azokat, mondanivalója fegyelmesebb gondolkodásra fogja őt serkenteni. Ebben is sokat köszönhetek, nem csak a magam esetében, a Katedrának.

Ám az, hogy a feladatát huszonöt éven át képes volt töretlenül ellátni, szinte a csodával határos. Mindazoknak, akik ebben közreműködtek és azon munkálkodnak ma is, hogy e lap, az egyre mostohább körülmények ellenére életképes legyen, és közben megújulni is tudjon, őszinte tiszteletemet fejezem ki.

Néhány kelet-európai ország még ma is a munkaalapú társadalomra esküszik, míg a fejlett világ a tudásalapú társadalom mellett teszi le a voksát.

A **munkaalapú társadalommal** kapcsolatban többféle definíció létezik. A fogalom meghatározásánál abból lehetne/kellene kiindulni, hogy minden emberi közösség alapja a közösen (közös elképzelések mentén) végzett **munka**. A technológia fejlődése révén természetesen a munka jellege változik/változott, de mégiscsak az a jellemző, hogy a termelés zömét **alacsony hozzáadott értékű tevékenységek** adják. Ehhez viszont kevés magasan képzett, önálló munkavégzésre képes emberre van szükség.

Leegyszerűsítve a problémát ez úgy néz ki, hogy a diák pl. a szakiskolában elsajátítja egy-egy szakma elméleti ismereteit, és az üzemgyakorlat során (pl. duális képzés formájában) megszerzi a szakma gyakorlásához szükséges készségeket és jártasságokat. A cél tehát a megfelelő tudás megszerzése, mert az iskolát elhagyva ezzel keresheti meg kenyérét (az esetek többségében kétkezi munkával, esetleg munkagépek kezelésével).

A munkaalapú társadalom tehát „befejezett” tudásban gondolkodik.

Statisztikák egész sora viszont azt bizonyítja, hogy az emberek aktív életük során többször kényszerülnek nemcsak munkahelyet, de szakmát is váltani. Ez viszont nagyon sok ember számára gondot jelenthet, mert nincsenek birtokában azoknak a természettudományi, matematikai, informatikai stb. alapoknak, amelyekre egy más, igényesebb szaktudás ráépíthető. Ezért is állítja

több szakember, hogy ez a fajta képzés **zsákcuccát jelent** a fiatalok számára.

A **tudásalapú társadalomban** a hagyományos termelési tényezők mellett (tőke, munkaerő) egyre inkább a tudás kerül előtérbe és válik döntő termelési tényezővé. Egy-egy termékben igen nagy a tudástartalom aránya, tehát a hozzáadott érték. Ehhez viszont jól képzett, kreatív emberekre van szükség.

A tudásalapú társadalomban a tudás nem cél, hanem eszköz a társadalom életében való részvételhez. A tudásalapú társadalomban törvényszerűen felértékelődik az **oktatás és kutatás szerepe**.

Az oktatási intézmények tevékenységével kapcsolatban felmerül a kérdés, hogy milyen tudást közvetítsen az iskola a folyamatos változások korában. Az iskolában megszerzett ismeretek csak akkor lesznek versenyképesek, csak akkor tudnak alkalmazkodni a gazdasági-társadalmi elvárásokhoz, ha az ún. kulcskompetenciák fejlesztésével párosulnak.

Kulcskompetenciák alatt azokat az ismereteket, készségeket és attitűdöket értjük, amelyek megkönnyítik a társadalomban való érvényesülést, és a szakmák többségében alkalmazhatóak. Ilyenek pl. az idegennyelvtudás, az informatikai ismeretek, a kommunikációs készségek, a rugalmasság, a kreativitás, a célirányultság, a problémamegoldó képesség, az alkalmazkodó képesség, a másság elfogadása, stb.

A tudásalapú társadalomban megjelenik egy új fogalom is: a **tudás piac**. A tudáspiacon való érvényesülést pedig az határozza meg, hogy ki milyen és mennyi tudásnak van a birtokában.

TÖZSÉR ÁRPÁD

POZSONYI ŐRJÁRAT

(FOLYTATÁS A 2. OLDALRÓL)

1962 novemberében, mikor két évvel a főiskolai tanulmányaim befejezése után a tényleges katonai szolgálatot is szerencsésen befejeztem, a *Hét* c. képes hetilap szerkesztőségében kezdtem dolgozni. De mivel lakásom nem volt, lakni is ott laktam, ahol dolgoztam. Nem voltam egyedül, ideig-óráig laktak a szerkesztőség szobáiban a lap más szerkesztői, munkatársai is, úgymint Bábi Tibor, Duba Gyula, Cselényi László és mások. A szerkesztőség a város közepén volt, a Jesensky utca 7-8-9-ben, korábban üzletek voltak a helyiségeiben, munka közben a kirakatok üvegén át nézhettük az utca forgatagát, közvetlen rajta tarthattuk az ujjunkat a város ütőerén, ahogy akkoriban mondani szoktuk.

Nem messze, a vár alatt, egy romházban lakott albérletben jeles barátom, a város művészvilágának, éjszakai életének ismert figurája, a pozsonyi Opera basszistája, akit általában mindenki „Gróf”-ként ismert, bár nem az volt a becsületes neve. Ez a Gróf, mikor megtudta, hogy hol nyomorgok éjszakánként (azon az asztalon aludtam, amelyen napközben dolgoztam), magához vett az albérletébe, amely tulajdonképpen afféle bohém-tanya volt. De megfordult ott nemcsak a város művészvilága, hanem gyakran a „félvilága” is, úgyhogy Pozsony jelenével csaknem az ágyamban találkoztam. Körülbelül három évig laktam a Vydrica utca 5-ben, s ez a három év tett igazán pozsonyivá.

S nem volt a Vödricen hiány történelemben sem.

A kommunista hatalom a pozsonyi múltat éppen akkor kezdte „végképp eltörölni” (hál’ istennek, nem egészen sikerült neki!), s így elmondhatom, hogy én az utolsó órában még vethettem néhány pillantást a régi Pozsonyra is. Ha kinéztem az ablakomon, a vártető nélküli, csupasz falait láttam (a sokszázéves várpalota az 1811-es nagy tűzvész óta palotához egyáltalán nem méltó módon tető nélkül éktelenkedett a város fölött), ha reggel elindultam a közeli Jesensky utcába, a munkahelyemre, az első épület, amelyen megakadt a szemem, az akkor még álló zsinagóga volt. Balra, fölfelé, a Zsidó utca emelkedett, elején a máig álló rokokó Jó Pásztor-házzal, tőle nyugatra a Szent Márton-dóm őrizte gótikus titkait, délen, a Duna-parton a Sörfőzőház épülete zárta a középkori Halteret. A tér közepén a Szentháromság-emlékoszlop állt (s ma is áll), jobbra, profán kontrapunktként a Korzó kávéház üzemelt, amely inkább volt csapszék, mint kávéház, mert körülötte már kora reggel részegek ténferegtek és utcalányok striheltek.

Ez a látvány indított hát engem három évig minden reggel a világba, az életbe, munkába. S ha ehhez hozzáteszem, hogy a mintegy tízperces út még a Hviezdoslav teret (az egykori Kossuth sétányt) is magába fogta, s azon végigsétálva a régi főúri paloták egész sorát s mi több, a Szlovák Nem-

zeti Színház (a régi Városi Színház) épületét is megsejlelhettem, akkor elmondhatom, hogy tulajdonképpen mindennap bejártam a város múltját, történelmét.

Akkoriban került a kezembe a *Kassai őrjárat*, s belőle olyasmit olvastam ki, hogy az igazi polgár művész is. S hogy ennek a művésznek egyik fontos műve maga a város, az épületek, a falak, a formák, a polgári életforma. S belém hasított a felismerés, hogy a várost úgy lehet olvasni, mint a jó könyvet, s úgy lehet bámulni, mint egy értékes szobrot, festményt, műtárgyat. S kezdtem magaménak érezni a Pozsonyt, s megírtam a „békül” versemet is, amelynek csak az elejét és végét idézem ide, mintegy befejezéseként kicsiny „pozsonyi őrjáratomnak”, de akit érdekel a teljes vers, Vydrica 5 címmel bármelyik versválogatásomban megtalálja.

*Emeleti szobából
zöld villanyfény
dől az útra.
A Korzóból egy
embert kivágtak,
sír elnyúlva.*

*A jövő eljött
s befog mindent,
a várost, engem.
Tán nem is eggyé –
különné válni a
lehetetlen.*